

Voor dit examen zijn maximaal 90 punten te behalen; het examen bestaat uit 40 vragen. Voor elk vraagnummer is aangegeven hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Opgave 1 Een eigentijdse aanpak van straatoverlast en jeugdcriminaliteit

Bij deze opgave horen de teksten 1 tot en met 4.

In tekst 1 staat dat de Utrechtse korpschef L. Vogelzang heeft gepleit voor een harde aanpak van Marokkaanse probleemjongeren. Hij vindt dat die jongeren berecht moeten worden volgens het strafrecht voor volwassenen.

- 2p **1** Geef twee voorbeelden uit het strafrecht waaruit blijkt dat berechting volgens het volwassenenstrafrecht als een hardere aanpak beschouwd kan worden dan berechting volgens het jeugdstrafrecht.

Het streven van Justitie is om jongeren van 12 tot 18 jaar die voor een licht misdrijf in aanraking komen met de politie, niet strafrechtelijk te vervolgen.

Deze minderjarige jongeren krijgen een bepaalde maatregel of afdoening opgelegd.

- 2p **2** Hoe wordt deze maatregel of afdoening genoemd en waaruit bestaat deze maatregel of afdoening?

Een voordeel van deze manier van afdoening is dat deze minder kost dan straffen die door de rechter worden opgelegd.

- 2p **3** Geef twee andere voordelen van deze manier van afdoening boven een veroordeling door de rechter.

In tekst 1 worden twee verschillende maatregelen genoemd om relschoppen tegen te gaan: de inzet van buurtregisseurs of wijkagenten en het toepassen van 'zero tolerance'. Dit laatste houdt in dat de politie, die nadrukkelijk op straat aanwezig is, bij elk strafbaar feit meteen optreedt en de overtreder aanhoudt of bekeurt.

- 1p **4** Welke van de twee genoemde maatregelen is meer een voorbeeld van repressief optreden dan de ander?
- 2p **5** Welke theorie ter verklaring van crimineel gedrag ondersteunt de inzet van buurtregisseurs? Leg uit waarom.

In de regels 32-35 van tekst 1 staat de functie van een wijkagent vermeld. De politie heeft verschillende taken.

- 2p **6** Welke twee taken van de politie passen bij deze functie van de wijkagent? Licht je antwoord toe.

Behalve de politie is bij de aanpak van probleemjongeren zowel de burgemeester als het Openbaar Ministerie betrokken.

- 2p **7** *A* Vanuit welke verantwoordelijkheid is de burgemeester betrokken bij de aanpak van rellen?
B Vanuit welke verantwoordelijkheid is het Openbaar Ministerie betrokken bij de aanpak van probleemjongeren?

Zie de regels 41-63 in tekst 1.

In tekst 1 komen de volgende twee soorten regels aan de orde:

- de 'eigen regels en een straatcode' van jongeren (zie regels 57-58);
- de regels van de openbare orde (zie regel 60).

- 2p **8** Noem uit de tekst twee waarden die ten grondslag liggen aan de regels van deze jongeren.
- 1p **9** Noem een waarde die ten grondslag ligt aan de regels van de openbare orde.

De straatcode van deze jongeren kan in strijd komen met rechtsregels van de openbare orde.

- 2p **10** Geef twee redenen waarom rechtsregels voorrang hebben op de straatcode van deze jongeren.

Typerend voor een analyse bij het vak maatschappijleer is het gebruik van verschillende benaderingswijzen. Zo kun je, uitgaande van de veranderings- en vergelijkende benaderingswijze, onder meer de vragen stellen:

- is de jeugdcriminaliteit de laatste vijf jaar meer toegenomen dan in de vijf jaren daarvoor?

- komt jeugdcriminaliteit in Nederland meer voor dan in andere vergelijkbare landen?

- 4p **11** Noem twee andere benaderingswijzen van het vak maatschappijleer en formuleer bij elke benaderingswijze een vraag over het in tekst 1 behandelde probleem.

Zie tekst 2.

- 4p **12** *A* Leg uit waarom het beter is gebruik te maken van het zelfrapportage-onderzoek (selfreport-onderzoek) dan van politiecijfers om een beeld te krijgen van de omvang van de jeugdcriminaliteit.
Betrek in je antwoord een beschrijving van het zelfrapportage-onderzoek en twee nadelen van politiecijfers.
B Geef een reden waarom bepaalde strafbare gedragingen in het zelfrapportage-onderzoek onderbelicht zullen blijven.

Zie tekst 3 en 4.

Het boekje 'Streetwise' biedt een handleiding om hinderlijk en asociaal gedrag aan te pakken.

- 2p **13** Leg uit waarom het in dit boekje gaat om de aanpak van *criminaliteit*.
Ondersteun je antwoord met een gegeven of citaat uit tekst 4.

Zie tekst 4.

Nederland is een rechtsstaat.

- 2p **14** Welk kenmerk van de rechtsstaat kun je afleiden uit het boekje 'Streetwise'?
Licht dit kenmerk toe met een verwijzing naar de tekst.

- 4p **15** Welke twee doelen van het straffen worden beoogd met de streetwise-aanpak van hinderlijk en asociaal gedrag?
Licht elk doel toe.

Opgave 2 Massamedia: veiling van radiofrequenties

Bij deze opgave horen de teksten 5 en 6 en tabel 1.

Zie tekst 5.

In 2001 speelde het probleem van de toewijzing van frequenties voor radiozenders. Er wordt verschil gemaakt tussen de publieke zenders en de commerciële zenders bij het afgeven van een vergunning. Zie regels 15-20.

- 2p **16** Leg uit waarom publieke zenders '*gratis en voor niks*' de frequenties van radiozenders krijgen toegewezen.
Betrek in je uitleg een uitgangspunt van het mediabeleid en de manier waarop dit uitgangspunt gegarandeerd wordt in het publieke omroepbestel.

De publieke zenders en commerciële zenders verschillen van elkaar voor wat betreft drie aspecten: financiering, programmering en doelgroep.

- 4p **17** Noem voor de aspecten financiering en programmering de verschillen tussen publieke zenders en commerciële zenders.

Let op

Per verschil moet je twee kenmerken noemen: een kenmerk van de publieke zenders en een kenmerk van de commerciële zenders.

Zie tekst 6.

Een aantal commerciële radiozenders roept hun luisteraars op zich te laten horen.

- 1p **18** Van welk grondrecht maken de luisteraars gebruik indien ze gehoor geven aan deze oproep?

Tekst 6 stond op het internet.

- 2p **19** Geef twee kenmerken van massacommunicatie waar het medium internet aan voldoet.
1p **20** Als je uitgaat van tekst 6, wat heeft het medium internet dan voor op de oude media krant, radio en televisie?

Zie tekst 6

- De massamedia vervullen verschillende functies in het proces van politieke besluitvorming.
4p **21** Welke twee functies vervult internet hier?
Licht elke functie toe.

Zie tabel 1.

- 2p **22** Wat wordt bedoeld met marktsegmentering en licht dit toe aan de hand van twee radiozenders uit tabel 1.

Opgave 3 Politieke besluitvorming: openstelling huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht

Bij deze opgave horen tekst 7 en tabel 2 en 3

In september 2000 nam de Tweede Kamer met ruime meerderheid het voorstel aan om het huwelijk open te stellen voor homoseksuele paren.

In tekst 7 (*NRC Handelsblad* van 5 september 2000) staat wat er voorafging aan de goedkeuring van het wetsvoorstel door de Tweede Kamer.

Politieke partijen hebben de volgende functies:

- articulatiefunctie
- communicatiefunctie
- integratiefunctie
- participatiefunctie
- selectiefunctie

- 2p **23** Welke functie vervult de SGP in tekst 7?
Licht het antwoord toe.

Zowel de SGP als het CDA behoren tot de confessionele stroming. Binnen die stroming zijn verschillende richtingen te onderscheiden.

- 2p **24** Hoe wordt de politieke richting genoemd waartoe de SGP behoort en hoe de politieke richting waaronder het CDA valt?

Hieronder staan drie uitspraken:

- 1 Bijbelse waarden en normen zijn zonder meer richtsnoer van het politieke handelen.
- 2 De Bijbel is inspiratiebron van het politieke handelen.
- 3 De partij gaat uit van de scheiding tussen kerk en staat.

- 2p **25** Noem per uitspraak van welke partij deze is, het CDA of de SGP.

Ter verdediging van het openstellen van het burgerlijk huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht kan worden verwezen naar artikel 1 van de Grondwet (regels 46-47).

- 1p **26** Welk argument biedt artikel 1 van de Grondwet voorstanders van een wettelijke regeling van het homohuwelijk?

In tekst 7 staat "De bewindslieden, hebben het daarmee, naar verluidt, toch gewonnen van hun ambtelijk apparaat," (regels 48-56)

Dit geeft aan dat ambtenaren invloed uitoefenen.

- 4p **27** A Op grond van welke taken kunnen ambtenaren in het algemeen invloed uitoefenen op de politieke besluitvorming?
B Welke twee machtsbronnen spelen daarbij een rol?

- 1p **28** Met welk begrip wordt de politieke macht van ambtenaren aangeduid?

- 4p **29** Welke taak van het parlement en welke taak van de regering herken je in tekst 7?
Verwijs per taak naar een citaat of een gegeven uit de tekst.
- 3p **30** Welke fase in het systeemmodel van de politieke besluitvorming is te herkennen in de regels 34-56 van tekst 7?
Geef een beschrijving van deze fase en geef een citaat uit de tekst dat bij deze beschrijving past.

De regering bestaat uit de ministers en de koningin.

- 1p **31** Wat is de formele bevoegdheid van de koningin in het wetgevingsproces?

De mensen in Nederland zijn in de loop van de tijd anders gaan denken over het homohuwelijk. In de tekst staat dat 62% van de Nederlanders geen bezwaar heeft tegen de invoering van een homohuwelijk. Dit veranderde denken is een uiting van verschillende culturele ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld secularisering.

- 2p **32** *A* Wat wordt bedoeld met secularisering?
B Noem een andere culturele ontwikkeling in Nederland die de verandering in het denken over het homohuwelijk weerspiegelt.

Zie tabel 2.

- 2p **33** Leg aan de hand van tabel 2 uit of de volgende uitspraak klopt: Kiezers met een voorkeur voor 'linkse' partijen zijn in meerderheid vóór het homohuwelijk en kiezers met een voorkeur voor 'rechtse' partijen zijn in meerderheid tegen.
Reageer op beide delen van deze uitspraak.

Zie tabel 3.

Je kunt van mening verschillen over de vraag of het uitsluiten van homoseksuelen van het burgerlijk huwelijk discriminerend is.

- 2p **34** Vind jij het uitsluiten van homoseksuelen van het burgerlijk huwelijk discriminatie?
Geef een argument dat je mening ondersteunt.
Betrek in je antwoord een definitie van discriminatie.

■ Opgave 4 Pluriformiteit van de pers

Bij deze opgave hoort tekst 8.

- 2p **35** Leg uit waarom de schrijver van dit artikel juist de redactionele commentaren van de landelijke kranten bespreekt als hij wil weten hoe het is gesteld met de pluriformiteit van de dagbladpers.

De journalistenvakbond vreest aantasting van de pluriformiteit door de plannen van de PCM (regels 16-22). Elke krant heeft een redactiestatuut.

- 3p **36** *A* Noem twee zaken die in het redactiestatuut zijn vastgelegd.
B Leg uit waarom deze twee zaken uit het redactiestatuut een bijdrage leveren aan de pluriformiteit van de pers.

- 2p **37** Leg uit dat een pluriforme pers belangrijk is voor een democratie.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende bladzijde.

De kwestie van het portfoliobeleid van de uitgever PCM heeft ook de aandacht getrokken van de Tweede Kamer en de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. In een brief aan de Tweede Kamer over het persbeleid gaat de staatssecretaris van Cultuur daar nader op in. Hij schrijft dat vanuit de overheid bezien over het portfoliobeleid van de PCM twee dingen gezegd kunnen worden. Het eerste is dat de overheid in eerste instantie zich niet zal bemoeien met het beleid van deze krantenuitgever. Ten tweede houdt de politiek de ontwikkelingen binnen het PCM-concern in de gaten 'vanuit de overheidszorg voor een pluriforme en onafhankelijke nieuwsvoorziening' (*bron: brief van de staatssecretaris van OCenW, dr. F. van der Ploeg, aan de Voorzitter van de Tweede Kamer, oktober 2001*).

- 2p **38** Leg uit waarom de overheid zich in eerste instantie *niet* zal kunnen bemoeien met het portfoliobeleid van het PCM-concern.
- 2p **39** Noem een instelling die de overheid heeft ingesteld om een pluriforme pers te beschermen en te stimuleren.
Leg uit hoe die instelling werkt.

- De Telegraaf is een ander type krant dan de Volkskrant, Trouw en NRC Handelsblad.
- 3p **40** *A* Aan welk soort informatie geven de Volkskrant, Trouw en NRC Handelsblad in het algemeen meer aandacht dan De Telegraaf?
B Tot welk type krant rekent men in het algemeen De Telegraaf en tot welk type krant rekent men de Volkskrant, Trouw en NRC Handelsblad?

Einde